

aquell que es dedica a les *groles*, ja només podria ser en la mesura en què insisteix En Moll: aquest mot amb els seus sentits primitius, no se sap d'on ve: els especialistes francesos i alemanys han llançat l'esponja; si no se sap, en aquest enigma últim pot raure algun escrúpol que deixi encara poc o molt obert el problema català. Però justament la *-tl-* de la grafia catalana del S. XIV ens il·lumina, majorment en trobar-se aliada i confirmada amb l'anàlisi fonètica, que he fet a dalt, per mor de la *-nl-* occitana i de la *-ll-* gascona. Tots tres detalls fonètics es concilien i reclamen imperiosament una base amb *-r'l-*.

Vet aquí una premissa que mena, bo i a cegues, però fatalment, a combinar el mot amb l'etimologia del francès *soulier*, anglonorm. *sodler* (c. 1190), a-al. ant. *sustelari* (<llatí), oc. ant. *sotlar* (S. XII), oc. mod. *soulier* (363b2). És ben sabut que el nom francès del bon calçat prové del ll. vg. **SÜBTELĀRE* (Priscià; i, segons sembla, en St. Isidor), derivat del ll. tardà *SUBTEL* 'planta del peu' (*FEW* XII, 362-4). Si el *soulier* [c. 1200] és una sabata bona, el nom del sabatot es podia formar per un encruentament o combinació amb *GROSSUS* 'grosser' i els seus derivats; seria una mica com el bressan *salbotier* (*FEW*, 363a44) on es combinen *solier* i *botte*.

En tot cas la forma originària del nostre mot ha quedat demostrada, per acord de la filologia rossellonesa amb l'argumentació fonètica francesa, que fou *gro'tler*: cosa que ens obliga a partir de *so'tler* *SUBTELARE*. I és que era inevitable que el sentiment popular relacionés *SUBTELARE* amb *SUBTILIS* 'fi', i fins l'en cregués derivat, majorment essent el *soulier* una mena de calçat bo, fi, formant contrast amb la *savate* i el *sabot*. I llavors, venia com anell al dit la derivació *SUBTELARE* (/SUBTILIS) > *GRO-BTELARE*/*GROSSUS*.

De **GROBTELARE* podria venir *grolier*, i d'aquest s'extrauria *grola*, que com hem vist té tot l'aire de ser una formació més secundària, per les dates més tardanes i l'extensió més reduïda en què apareix. ¿Hi hauria una formació **grolier* reduïda a *grotler* per haplogogia, quasi inevitable en tal combinació? O bé pensem que *-ARE* passava quasi sempre a *-ARIU* (en el nostre mot ho datem ja en el S. XIII) i llavors el resultat *grotlier*, al principi nom del calçat mateix, el poble havia d'interpretar-lo fatalment com el nom del qui feia sabates dolentes, més que del mateix sabatot: *savatier de grotlier* es reduïa automàticament a *grotlier*: i després d'aquí s'extragué *grole*. Que la documentació antiga arribi a aclarir-nos aquests detalls no és gaire d'esperar: car d'un ofici tan humil, i d'un material tan modest, hi ha ben poca esperança que se'n parli en els textos, solemnes i poc variats, de la literatura antiga. Tant se val, són detalls: l'enigma ha quedat aclarit.³

DERIV.: *Grolleria* [1878, *D'Amen.*; *D'Ort.*, Galmés, 1911]. *+Grollerada* [«remiendo mal echado», *Dicc. Amen.*]. *Grollerejar* [*D'Amen.*]. *Grollerisme*.

¹ Malaguanyada una dada tan preciosa, que veig en *Est. Edad Med. Cor. de Arag.* v, 608, per haver-hi un element d'incertitud: car en els índexs figura «Eneco Gruilez»: hi ha err. tip. aquí? ¿O hi ha va-

riant en passatges diferents i en part error de lectura? De tota manera *Eneco* indicaria que no és un immigrant o un sabater ambulat, potser sí un fill d'una de tantes famílies occitanes, com s'havien introduït a Navarra per aquell temps, moviment estudiat per Lacarra, molt sovint i bé. —² Car tant Platard, ed. del *Tiers Livre*, n. 26, com Sainéan (*La Langue de Rab.* II, 276) pensen a relligar-ho amb *grolle* 'gralla, graula', amb el pretext una mica pueril d'aquell que seria una noguera particular «dont les noix attireraient les corbeaux ou grollers». —³ Perquè no es cregui que he procedit a la lleugera, i obeint a intuïcions poc meditades, serà millor exposar idees —no pas perquè em semblin ara gens defensables— que durant llargs anys havia pres en consideració. 1) Un **GROSSULARIUS*? Morfològicament increïble: *GROSSULUS* ja es pot dir que hauria de dur asterisc (hapax amb el sentit de 'figueta grenyal'), i *-ARIUS*, apariat a tal diminutiu arcaic, no és acceptable; fonèticament des d'això es podria arribar fins a *grosler* > *gro'tler*, però d'aquí no passariem. 2) Un derivat de l'oc. ant. *croular* = fr. *crouler* 'fer trontollar', 'trontollar' (*Jaufré*, v. 1476, 273, una vegada *grollat* en l'ed. Lavaud-Nelly, v. 2358): el mot sembla representar un cèltic *KROTT-OL-ARE* (en relació amb oc. *crossar* *KROTTIARE*, iri. ant. *crothaim* 'fer brandar'; veg. ací *GRONXAR*): entrebancs fonètics (XR- no GR-), ben escassa semblança semàntica, i gran improbabilitat morfològica (¿perquè *-ARIUS* d'un radical verbal?) 3) Al costat del cast. *HUERO* (*DCEC*) < *GORO*-, hi ha *goro* en gal·lport., i solament *grola* en alguns parlars minhotos (Leite de V., *Opúsc.* II, 493) i gal·lecs (*VKR* XI, s. v.) aplicada a l'ou cloc, al pa mal cuit, a l'home fanfàrria. Ens hi acosta semànticament —no massa— però la *-ll-* palatal catalana no s'explicaria, i la *-tl-* arcaica, menys. 4) It. *grullo* 'neci', 'peresós' de *GRUS* 'grua' (cf. Spitzer, *ARom.* XIX, 436): la *-ll-* no està pas ben explicada i menys es comprendria l'aplicació a sabates o treball manual fusterívol. 5) Oc. ant. *grolba* 'es-corça' (veg.): semblança semàntica mediocre i origen incert. (V. el nostre article *GAROTA*): quant al pretès ètmon *CARULUM*, la desaparició constant de la vocal inicial li lleva tota probabilitat fonètica. 6) *GLORIA*, que en alguns parlars romànics es canvia en *grolia* («lo cielo l'accoglia 'ngrolia!»), Basile, *Lo Cunto de li Cunti*, 1891, p. 129): cap aproximació semàntica (antífrasi?) En fi, després de moltíssims anys d'anar a les palpenes, i d'innombrables temptatives per totes bandes, hem trobat una solució que s'imposa, i tot això podrà quedar enterrat.

Grom, V. *grum* *Gromant*, *gromàntil*, V. *llamàntol* *Gromeig*, V. *grumeig* *Gromions*, *gromoll*, V. *grum* *Gronça*, V. *gronsa* (*GRONXAR*) *Gróndola*, *grondoler*, V. *góndola* *Gronça*, *gronsadora*, *gronsar*, *gronso*, V. *gronxar*

GRONXAR, amb la seva variant mall. *engronçar* i val. *agrunçar*: verb emparentat amb l'oc. *crossar* 'bres-